ПрАТ «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»
Навчально-науковий інститут права та безпеки ім. Володимира Великого

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

XI Міжнародної науково-практичної конференції

«Розвиток української держави в умовах активізації євроінтеграційних процесів»

08 травня 2026 р.

м. Київ

Білий Д.В.,
Здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Навчально-наукового інституту права та
безпеки ім. князя Володимира Великого ПрАТ ВНЗ МАУП
Науковий керівник:
Веклич В.О.
Доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри теорії держави і
права та конституційного права
Навчально-наукового інституту права та
безпеки ім. князя Володимира Великого ПрАТ ВНЗ МАУП

Розвиток правових норм щодо забезпечення академічної доброчесності за умови використання штучного інтелекту

Вільний доступ до великих мовних моделей, таких як ChatGPT, різко зламав звичні підходи до перевірки студентських робіт. Як саме викладачу відрізнити, де студент думав сам, а де просто скопіював чуже творіння і забрав готову красиву відповідь, – оцінка «зараховано» у деяких випадках є проблемним питанням. Звичайні антиплагіатні програми тут часто безсилі. Нейромережа щоразу видає кардинально новий, унікальний набір слів. Через це виникла гостра потреба якось врегулювати цю ситуацію на правовому рівні, щоб відновити справедливість.

Якщо дивитися на проблему глобально, то головним документом сьогодні можна вважати рекомендації ЮНЕСКО, які вийшли наприкінці 2023 року[1]. Що важливо зрозуміти: там ніхто не каже, що штучний інтелект (далі –ШІ) треба «заборонити» чи сховати. Основний акцент вони роблять на тому, що спрямовуючий вплив завжди має залишатися за людиною. Сучасна нейромережа – це такий собі просунутий «калькулятор для текстів». Він справді може допомогти знайти ідею, створити структуру, але не повинен заміняти мозок самого студента чи дослідника.

У нас, в Україні, також почалися масштабні зрушення у цьому напрямку. Юристи та освітяни зараз напрацьовують зміни до профільних законів. Вони хочуть визнати приховане використання ШІ окремим і дуже специфічним порушенням (поряд з класичним плагіатом). Логіка тут досить проста, – ніхто не забороняє тобі інформацію чи виправляти помилки за допомогою нейромереж. Але якщо ти натиснув кнопку «згенерувати», а потім здав цей масив тексту викладачу як свою власну курсову – це прямий обман. Треба обов’язково вказувати, що певна частина твоєї роботи була створена штучним інтелектом.

Ще одна неочевидна, проте дуже цікава деталь криється в авторському праві. Закон України «Про авторське право і суміжні права» говорить досить чітко: щоб бути повноцінним автором твору, треба вкласти в нього творчу працю [3]. Машина ж людиною не є. Це всього лише алгоритм. Звідси логічно випливає дуже цікавий юридичний нюанс: студент фізично й легально не може володіти авторськими правами на те, що йому видав у чаті ChatGPT. А якщо текст від початку не твій, то і видавати його за свій не можна. Це дає університетам легальні підстави карати здобувачів освіти за подібні речі.

Нещодавно Міністерство освіти України також випустило власні рекомендації щодо цього[3]. Цікаво, що вони не стали надавати якусь єдину жорстку інструкцію для всіх «згори», але надали вищим навчальним закладам можливість сказали самим розбиратися з цією проблемою і писати власні статути чи правила. Хоча разом з тим слід взяти до уваги імперативні норми, які були закріпленими у Законі України «Про академічну доброчесність», який вже було офіційно прийнято.

Зрештою, ми бачимо, як красиві філософські роздуми про те, «добре чи погано використовувати ШІ», швидко перетворюються на реальні жорсткі юридичні вимоги. Разом з тим звичні заборони не працюють і за поточних умов просто слід вчити людей розрізняти, де закінчується звичний пошук матеріалу і де починається звичайне списування у розумної машини з супровідною деградацією самої людини.

Список використаних джерел

1. UNESCO Guidance for Generative AI in Education and Research. 2023. Paris: UNESCO. URL: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000386693

2. Інструктивно-методичні рекомендації Міністерства освіти і науки України щодо впровадження та використання технологій штучного інтелекту в освітньому процесі у закладах загальної середньої освіти. 2024.URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2024/05/21/Instruktyvno.metodychni.rekomendatsiyi.shchodo.SHI.v.ZZSO-22.05.2024.pdf?__cf_chl_tk=_RT4vZkH_Uf4EfhSrmZARBnvM_8BW4ofRlOXKK1cLdM-1779708926-1.0.1.1-X9Yq35D_XkOhErUzlit7pldkY_x_lILj..wq3lCuj68

3. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022 № 2811-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20

4. Закон України «Про академічну доброчесність»: Закон України від 18.12.2025 № 4742-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4742-20#Text